

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 336.14.025.12

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-6282/149-9>**Алексєнко Л. М.**Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету**Ціжма О. А.**

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Alekseyenko L.Ivano-Frankivsk Research and Development Institute of Management
Ternopil National Economic University**Tsizhma O.**

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА У КОНТЕКСТІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

В статті піднімаються питання, які визначають теоретико-емпіричні аспекти наукового дослідження фінансового забезпечення аграрного сектора. Постала необхідність модернізації системи фінансового забезпечення в умовах просторового розвитку економіки та системного реформування державного регулювання національного фінансового ринку. Назріла необхідність переглянути і наповнити новим змістом врегулювання права на придбання юридичними та фізичними особами землі у приватну власність, реєстрацію права землеволодіння та землекористування. Методологія і методика дослідження базуються на діалектичному, системному та інституціональному підходах, відповідно до яких аграрний сектор і достатність фінансового забезпечення розглядаються у нерозривному зв'язку та причинно-наслідковій зумовленості. Систематизовано основні теоретико-методичні підходи до обґрунтування сутності фінансового забезпечення та з'ясування його ролі у забезпеченні просторового розвитку економіки; розкрито сучасні підходи до державного регулювання фінансового ринку з метою запобігання спекулятивним операціям з цінними паперами і іншими фінансовими інструментами та маніпулюванню цінами; визначено інституційні засади й охарактеризовано сучасні тенденції розвитку корпоративного сектору в умовах розширення диспозитивності та діджиталізації господарських товариств. Окреслені принципи щодо гарантування встановлення внутрішніх процедур оцінки підтримки фінансової стабільності сприятимуть виходу сільськогосподарських підприємств на фінансовий ринок з метою залучення або розміщення вільних капіталів. Розвиток системи фінансового забезпечення потребує підвищення продуктивності банківської системи, запровадження FinTech, розбудови платіжної інфраструктури відповідно до Директиви ЄС PSDII, впровадження стандартів ISO та гарантування кібербезпеки для учасників ринку. Важливими пріоритетами модернізації фінансового забезпечення аграрного сектора є підвищення якості фінансових послуг, які надають фінансово-кредитні установи, шляхом застосування нейронної мережі, спроможної моделювати здібності людського мислення, вирішувати завдання розпізнавання з урахуванням конкретних прецедентів.

Ключові слова: фінансове забезпечення; аграрний сектор; аграрна реформа; просторовий розвиток економіки; діджиталізація господарських товариств; державне регулювання; ризик.

FINANCIAL SUPPORT FOR THE AGRICULTURAL SECTOR IN THE CONTEXT OF SPATIAL ECONOMIC DEVELOPMENT

The questions that determine the theoretical and empirical aspects of the scientific study of financial support for the agricultural sector have been raised. The necessity to modernize the system of financial security in the conditions of spatial development of the economy has been stated and the vitality of systematic reform of state regulation of the national financial market has been argued. It has been revealed that the regulation of the rights for individuals and legal entities to acquire land for private ownership, registration of land ownership and land use should be revised and filled with new context. The methodology of the study is based on the dialectical, systemic and institutional approach according to which the agricultural sector and the sufficiency of financial support are considered inseparable and causation. The basic theoretical and methodological approaches to justification and clarifying of the essence of financial security in ensuring the spatial development of the economy have been systematized; modern approaches to the financial market's state regulation have been disclosed in order to prevent price manipulation and speculative transactions with securities and other financial instruments; institutional foundations are defined and modern trends of development of the corporate sector are characterized in the conditions of expansion of dispositiveness and digitalization of the companies. The outlined principles of ensuring internal financial stability assessment procedures will facilitate the entry of agricultural enterprises into the financial market in order to attract or allocate free capital. The development of a financial security system requires improving the productivity of the banking system, the introduction of FinTech, the development of payment infrastructure in accordance with the EU PSDII Directive, the implementation of ISO standards and

the guarantee of cybersecurity for market participants. The improvement of the quality of financial services provided by financial institutions through the use of a neural network capable of modeling the ability of human thinking to solve recognition problems with specific precedents are important priorities for the modernization of the agricultural sector's financial security.

Keywords: financial support; agricultural sector; agricultural reform; spatial development of the economy; digitalization of economic entities; state regulation; risk.

JEL Classification: G10, Q14

Актуальність. Розвиток аграрного сектора – тривалий, складний і багатогранний процес, тісно пов'язаним зі зміною соціально-економічних формацій. Просторовий розвиток економік дає змогу країнам користуватися так званими «благами змін» і зменшує ризики відставання. Директор-розпорядник МВФ Крістіліна Георгієва визнає, що сучасні зміни створюють колосальні нові можливості, а також ризики, які потрібно переборювати [1]. До основних факторів уразливості в глобальній фінансовій системі відносять такі: зростання боргів корпорацій; збільшення обсягів ризикованих і неліквідних активів у власності інституціональних інвесторів; зростання залежності країн з ринком, що формується, і країн із прикордонною економікою від зовнішніх запозичень [2]. У цих умовах міжнародні фінансові інституції варто розглядати як важливу «лінію передачі» знань, фінансових ресурсів, належних заходів політики й розвитку потенціалу.

В Україні відповідно до впровадження провідних міжнародних практик та імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями України, розробляється Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2025 року, яка має сприяти забезпеченню подальшого реформування та розвитку фінансового сектора. Визначено такі пріоритетні напрямки розвитку фінансового сектора: зміцнення фінансової стабільності; сприяння макроекономічному розвитку та зростанню економіки; розвиток фінансових ринків; розширення фінансової інклюзії; впровадження інновацій у фінансовому секторі. У даному контексті заслуговує на увагу твердження, що інститути державні та місцевого самоврядування мають виконувати комплементарні функції, а система державного фінансового регулювання має доповнювати ринковий механізм, удосконалювати форми та методи впливу на економічні процеси, зокрема фінансове забезпечення [3, с. 82].

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Серед українських економістів вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних засад фінансового забезпечення внесли В. Баранова, В. Виговська, І. Давидова [3, с. 81–88], Д. Завадська [4, с. 81–88], О. Слободянюк, К. Стрижиченко, І. Чугунов [5]. Окремі питання розвитку аграрної сфери досліджували Х. Григор'єва [6, с. 64–68], Г. Мазур [7, с. 12–18], П. Саблук [8, с. 25–36], Р. Смоленюк [9, с. 69–76], Л. Щуревич [10, с. 105–122].

Більшість економістів вважає, що до інституціональних проблем аграрної сфери можна віднести такі: незавершеність аграрної реформи; нестабільність аграрної політики; підвищення ефективності системи управління АПК; розвиток кооперації і інтеграції; проблематика земельних відносин; державне регулювання в аграрній сфері; цінова політика; відсутність недержавних структур захисту інтересів селян [6, с. 66–67; 8, с. 26; 9, с. 69–76; 11; 12, с. 48–53]. Проблематика модернізації фінансового забезпечення

аграрного сектора в умовах реформування державного регулювання національного фінансового ринку потребує конкретних науково-методичних розробок.

Метою роботи є виявлення та осмислення сутності фінансового забезпечення аграрного сектора та його модернізації в умовах формування просторової економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Просторовий розвиток економіки пов'язаний з децентралізацією влади. В Україні вже створено понад 1000 об'єднаних територіальних громад, де проживає 11,2 млн мешканців; на сьогодні маємо 24 райони України, в яких 100% території покриті громадами. Станом на січень-вересень 2019 року за результатами реформи власні доходи місцевих бюджетів з 2014 року зросли на 131,1 млрд грн; державна підтримка розвитку регіонів та громад зросла у 41,5 рази [13].

В умовах децентралізації влади подальший розвиток аграрного сектору економіки України потребує систематизації та узагальнення основних організаційно-правових аспектів фінансового забезпечення підприємств. Поділяємо точку зору П. Саблука, який визначає, що проведення аграрної реформи можна розподілити на чотири блоки: I блок – формування економічної платформи; II блок – побудова ринкового економічного механізму; III блок – наповнення ринковим змістом схеми здійснення реформ; IV блок – законодавче забезпечення реформування [8, с. 27].

Мета аграрної політики залежать від обраної стратегії розвитку галузі, стадії економічного циклу, економічних інтересів суб'єктів господарювання. У даному контексті важливу роль має відіграти Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» від 20 вересня 2019 року № 713/2019, який передбачає здійснення заходів, спрямованих на стимулювання економічного зростання, підвищення соціальних стандартів, а також сприяння регіонального розвитку [14]. Проте потрібно врахувати, що оскільки більшість цілей аграрної політики досягається за допомогою активної державної підтримки, «виникає спокуса» звести усю аграрну політику до системи державної підтримки сільського господарства [6, с. 66].

Становлення ринкової економіки сприяє спеціалізації промисловості, її диверсифікації у певних галузях, що виробляють різноманітну продукцію, зокрема в аграрному секторі. Водночас важливо зазначити, що нині є тенденція до спеціалізації, базована на перетворенні окремих фаз виробництва одного або кількох продуктів у самостійні галузі виробництва, і це потребує вкладення додаткового капіталу.

В економічній літературі фінансове забезпечення розвитку суб'єктів господарювання [15, с. 80; 16, с. 78–81; 4, с. 202–216] досліджують з позицій виконання поставлених завдань: інституційного забезпечення фінансових відносин; формування джерел грошових коштів для фінансування господарської діяльності

на макроекономічному та мікроекономічному рівнях; організації грошового обороту та операцій з негрошовими активами; підвищення конкурентоспроможності галузей, економіки; формування інфраструктури. Підляємо точку зору В. Зимовця, який визначає, що на формування філософії бізнесу і врешті-решт моделей його фінансування впливає властива трансформаційному періоду невизначеність [17, с. 283].

Векторність національної фінансової політики в аграрному секторі ґрунтується, по-перше, на проблематиці високої державної і приватної (корпоративної) заборгованості, що створює уразливість фінансового стану суб'єктів господарювання; по-друге, на дискусійності встановлення ліберальних фінансових умов, які сприяють як зростанню цін на активи, так і коливання (зміни) цін, що призводять до зростання або зменшення очікуваного прибутку суб'єктів господарювання. У «Доповіді із питань глобальної фінансової стабільності» (2019, жовтень) визначено, що для упередження корпоративного боргу державним (директивним) органам необхідно знижувати уразливість у корпоративному секторі за допомогою контролю з боку органів нагляду й макропруденціального регулювання; попереджувати ризики в секторі інституціональних інвесторів за рахунок посилення нагляду й розкриття інформації; впроваджувати методи й системи для обачного управління державним боргом [2].

Підвищенню ефективності фінансового забезпечення аграрного сектора сприятиме реалізація законодавчих актів про спліт регуляторів і захист прав споживачів фінансових послуг. Такі дії забезпечать «підвищення інституційної спроможності регулятора ринку до міжнародних стандартів» [18]. Зокрема, захист прав споживачів фінансових послуг передбачає включення в Кодекс про адміністративні правопорушення норм, що визначають порушення прав споживачів фінансових послуг як склад адміністративного правопорушення. Відповідно, надавачі фінансових послуг будуть більш добросовісно провадити свою діяльність.

В умовах діджиталізації важливо визначити пріоритетні напрямки розвитку корпоративного сектору. Особливої уваги заслуговує розроблений Департаментом стратегічного розвитку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення диспозитивності та діджиталізації господарських товариств» [19], який включає шість базових блоків: запровадження однорівневої системи корпоративного управління; введення корпоративного управління у професійних учасниках ринків капіталу; проведення заочних або електронних загальних зборів з дистанційною участю акціонерів; підвищення відповідальності директорів компаній і прогрес України в рейтингу Doing Business; спрощення процедур злиття, приєднання, поділ, виділ, перетворення товариства; облік прав власності на частки ТОВ у Центральному депозитарії цінних паперів як альтернативи Єдиного державного реєстру.

У процесі виходу сільськогосподарських підприємств на фінансовий ринок з метою залучення або розміщення вільних капіталів особливо важливу роль відіграє організаційно-правовий концепт. Учасники фінансових ринків керуються положенням «Принципи для інфраструктур фінансового ринку», розробленими

Банком міжнародних розрахунків і Міжнародною організацією комісій з цінних паперів. Ці принципи мають гарантувати встановлення внутрішніх процедур оцінки підтримки фінансової стабільності, безперервності ефективності функціонування та належний ризик-менеджменту інфраструктури фінансового ринку. Принципи повинні сприяти узгодженню інтересів учасників, клієнтів і співробітників інфраструктури фінансового ринку.

До пріоритетних можна віднести такі принципи: цілісності ринку (обов'язковість наявності відповідних інститутів фінансового ринку); централізація (наявність відповідних регуляторів); прозорість (доступність значних обсягів достовірної інформації для всіх учасників ринку (інвесторів, емітентів, фінансових посередників)); конкурентність (забезпечення конкурентних умов всіх учасників ринку); захист інтересів і гарантування прав (економічних, соціальних, політичних) інвесторів; моніторинг (для запобігання й профілактики зловживань на фінансовому ринку) та ін.

Т. Хромаєв визнає, що, по-перше, український бізнес «не може залучати інвестиційний публічний капітал на фінансовому ринку, тому що його тут майже не має через низьку довіру». По-друге, вітчизняний ринок капіталу вже багато років є майданчиком для маніпулювання. Проте раніше «недобропорядні» компанії використовували його інфраструктуру для маніпулювання цінами і досягнення цілей, аж ніяк не сумісних з інвестиційними, то сьогодні все частіше мають місце ситуації маніпулювання інформацією [20].

Зауважимо, що прагнення інституціональних інвесторів до більшої прибутковості може створити так звані «відкриті позиції», що здатні підсилювати шоки в періоди напруженості на ринках [2]. Інституціональні інвестори задіяні в небанківському секторі, тому схожа структура портфелів інвестиційних фондів може послужити додатковим імпульсом при розпродажу активів на ринку, а трансграничні інвестиції компаній по страхуванню життя – посприяти поширенню вторинних ефектів між ринками.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України здійснює поетапний процес адаптації умов національної біржової торгівлі до європейських правил для досягнення більшої прозорості операцій на ринку, встановлення справедливих цін, що дає змогу регулятору оперативніше реагувати на так звані «маніпулятивні угоди». Це є актуальним, оскільки в Україні сформувався квазіриниок Форекс та діють різноманітні фінансові проекти, які пропонують громадянам послуги з інвестування з метою отримання гарантованого доходу, але, як правило, найчастіше все закінчується частковою або повною втратою грошей. У процесі комплексного реформування умов та правил організованої торгівлі особлива увага приділяється:

– впровадженню моделі регуляторного нагляду за ринками капіталу, засновану на оцінці ризиків (Risk-based регуляторний нагляд), що дає змогу визначати доцільність інспекцій і перевірок учасників ринку з урахуванням виявлення потенційного впливу можливих порушень на ринки капіталу;

– впровадженню нових термінів «передсесійний період» та «післясесійний період» замість терміну «торгівельна сесія», що дозволить фондовій біржі поділити торговельний день на відповідні періоди і торговельні

сесії для подання відповідних заявок на купівлю-продаж цінних паперів, інших фінансових інструментів та укладання біржових контрактів (договорів) за такими заявками, у тому числі за участю маркет-мейкера;

– удосконаленню діяльності фондових майданчиків та врегулюванню процедури допуску цінних паперів емітента на фондову біржу;

– встановленню нових вимог до торгових систем, кібер-захисту та запровадженню корпоративного управління біржами;

– зміні правил звітування про позабіржові угоди (сторони угод мають звітувати за фактом їх укладання, а не за фактом їх виконання);

– запровадженню обмежувальних заходів, зокрема заборона використовувати суб'єктами господарювання у своїй діяльності електронних торговельних систем «ПО Plaza» і «ПО Forts».

Особливо важливу роль у фінансуванні аграрного сектора відіграють банківські установи, які мають безпосередній вплив на інвестиційний клімат в державі. В умовах економіко-політичної нестабільності українські банки здійснюють пошук оптимальних варіантів формування банківських ресурсів і попередження ризиків. Розвиток системи фінансового забезпечення потребує підвищення продуктивності банківської системи, запровадження FinTech і розбудови платіжної інфраструктури (впровадження Директиви ЄС PSDII), впровадження стандартів ISO та гарантування кібербезпеки для учасників ринку.

У сучасній економіці важливу роль в «притягненні» та «відштовхуванні» трансграничних потоків капіталів відіграє курс грошово-кредитної політики в країнах з розвинутою економікою. Тому ліберальна грошово-кредитна політика передається в країни-одержувачі через потоки капіталу, підвищення курсу валют, зростання запозичень і підвищення цін на фінансові активи й нерухомість [21, с. 16]. В умовах лібералізації українського ринку землі і для підтримки аграріїв у Бюджеті-2020 уряд заклав 4 млрд грн; кредити надаватимуть під 3-5% річних; ліміт кредиту становить 5 млн грн. Додатково передбачено 240 млн грн для держгарантій за кредитами [13]. Це має сприяти підтримці дрібних фермерських господарств.

Приватизація державної власності передбачає формування ринку землі. В Україні складалася парадоксальна ситуація – були приватизовані підприємства, а земля, на якій вони збудовані, все ще належить державі або перебуває лише у користуванні. За прогнозами на початковому етапі розвитку ринку землі в Україні

середня ціна аграрних земель не буде суттєво більшою її офіційної грошової оцінки, а потім – зростатиме відповідно до світових тенденцій. Тому ймовірно позитиви від продажу держземель визначатимуться механізмом їх продажу [11, с. 6]. Загалом спроба впровадження вільного обігу сільськогосподарських земель може обернутися її «спекулятивним» відчуженням.

Розвиток аграрного комплексу тісно пов'язаний з збереженням сільськогосподарської землі, яка є національним багатством країни, тому вона повинна належати на правах власності лише громадянам України. Встановлення ринкових цін на землю може призвести до погіршення фінансового стану підприємств, тому варто законодавчо врегулювати право на придбання юридичними та фізичними особами землі у приватну власність, реєстрацію права землеволодіння та землекористування, визначити обмеження прав власності на землю та формувати державний резервний фонд землі.

Висновки. З урахуванням сучасних тенденцій просторового розвитку економіки можна визначити такі позиції розвитку фінансового забезпечення аграрного сектора. По-перше, в умовах просторової економіки відстежується поступальна інтеграція регуляторного нагляду, інформаційних і фінансових технологій для підвищення ефективності фінансового забезпечення аграрного сектору та зростання конкурентоспроможності його учасників. Оскільки на розвиток аграрного сектора в Україні впливає економіко-політична невизначеність й відповідні ризики, тому для дотримання принципів важливо реалізувати положення і принципи, які можуть безпосередньо впливати на фінансову ситуацію та прийняття управлінських рішень.

По-друге, вважаємо, що нова модель регуляторного нагляду за ринками капіталу дозволить мінімізувати виникнення кризових ситуацій як у окремих учасників, так і на ринку загалом, що сприятиме ефективності та якості надання фінансових послуг. Відповідно порядок організації та проведення біржових торгів повинен містити процедури запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами у разі їх запровадження в обіг на фондовій біржі.

По-третє, важливими пріоритетами модернізації фінансового забезпечення аграрного сектора є підвищення якості фінансових послуг, які надають фінансово-кредитні установи, шляхом застосування нейронної мережі, спроможної моделювати здібності людського мислення, вирішувати завдання розпізнавання з урахуванням конкретних прецедентів.

Список використаних джерел:

1. Георгиева Кристаліна. Цель МВФ: добиваться результатов для людей. URL: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2019/10/18/sp101819-md-am-plenary-speech>
2. Доклад по вопросам глобальной финансовой стабильности, октябрь 2019 года. URL: <https://www.imf.org/ru/Publications/GFSR/Issues/2019/10/01/global-financial-stability-report-october-2019>
3. Давидова І. І. Фінансове забезпечення розвитку економіки. *Агросвіт*. 2019. № 6. С. 81–88.
4. Zavadskas D. Key problems and ways of innovative development of Ukraine's economy. Innovations in the development of socio-economic system: microeconomic, macroeconomic and mesoeconomic levels: monograph. Lithuania: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2016. Vol. 1. P. 202–216.
5. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Кансва та ін.; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.
6. Григор'єва Христіна. Співвідношення правових категорій державної підтримки сільського господарства та державної аграрної політики. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 7. С. 64–68.
7. Мазур Г. Ф. Сучасні заходи стимулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні. *Агросвіт*. 2017. № 8. С. 12–18.

8. Саблук П. Т. Засади трансформаційних процесів в аграрній сфері. *Інтелект XXI*. 2014. № 4. С. 25–36.
9. Смоленчук Р. П. Фінансове забезпечення реструктуризації сільськогосподарських підприємств та тенденції його подальшого розвитку. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*. Харківський національний автомобільно-дорожній університет. Харків, 2015. № 2(9). С. 69–76.
10. Щуревич Л. М. Пріоритети аграрної політики України в контексті європейської інтеграції. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України / за заг. ред. А. П. Савкова. Київ : НАДУ, 2017. Вип. 2. С. 105–122.
11. Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки : наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Бородіної О.М., д-ра екон. наук Шубравської О.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2018. 152 с.
12. Новак І. М. Наукові підходи до визначення рівноважного стану попиту та пропозиції на ринку інвестиційного капіталу для підприємств аграрного сектора економіки. *Агросвіт*. 2017. № 8. С. 48–53.
13. Українським фермерам дадуть дешеві кредити на купівлю землі. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskim-fermeram-dadut-deshevi-krediti-na-kupivlyu-zemli>
14. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» від 20 вересня 2019 року № 713/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7132019-29789>
15. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: монография. Сумы: Унт-ская книга, 2002. 310 с.
16. Воронкова А. Е., Погорелов Ю. С. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 4(94). С. 77–82.
17. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України : колективна монографія / Зимовець В. В., Даниленко А. І., Терещенко О. О. та ін. ; за ред. В. В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Електрон. дані. К., 2019. 306 с. Режим доступу: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf>
18. Президент підписав закони про спліт регуляторів і захист прав споживачів фінпослуг. 16.10.2019. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/>
19. В Комісії вперше представили законопроект про розширення диспозитивності та діджиталізації господарських товариств. 30.09.2019. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/2019/09/30/1122025/>
20. Тимур Хромаєв: Як Україні повернути довіру інвесторів. 29.08.2019. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/2019/08/29/timur-hromav-dlya-nvestorv-ukrana-v-krana-pdvishthenogo-riziku/>
21. Рагурам Раджан. Наростаючий прилив. *Фінанси и развитие*. 2019. Іюнь. С. 15–19.

References:

1. Heorhyeva, Krystalyna (2019). Tsel' MVF: dobyvat'sya rezul'tatov dlya lyudey [The goal of the IMF is to achieve results for the people]. *www.imf.org*. Retrieved from: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2019/10/18/sp101819-md-am-plenary-speech> [in Russian].
2. (2019). Doklad po voprosam hlobal'noy fynansovoy stably'nostry, oktyabr' 2019 hoda [Report on Global Financial Stability]. *www.imf.org*. Retrieved from: <https://www.imf.org/ru/Publications/GFSR/Issues/2019/10/01/global-financial-stability-report-october-2019> [in Russian].
3. Davydova I. I. (2019). Finansove zabezpechennya rozvytku ekonomiky [Financial support for economic development]. *Ahrosvit – Agroworld*, 6, 81–88 [in Ukrainian].
4. Zavadska D. (2016). *Key problems and ways of innovative development of Ukraine's economy. Innovations in the development of socio-economic system: microeconomic, macroeconomic and mesoeconomic levels*. Lithuania: Izdevnieciba «Baltija Publishing».
5. Chuhunov I., Pavelko A., Kanayeva T. et. al. (2015). *Derzhavne finansove rehulyuvannya ekonomichnykh peretvoren' [State financial regulation of economic transformations]*. Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].
6. Hryhor'yeva K. (2019). Spivvidnoshennya pravovykh katehoriy derzhavnoyi pidtrymky sil's'kohospodarstva ta derzhavnoyi ahraryoi polityky [Correlation of legal categories of state support for agriculture and state agrarian policy]. *Pidpryyemnystvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 7, 64–68 [in Ukrainian].
7. Mazur H. F. (2017). Suchasni zakhody stymulyuvannya rozvytku ahropromyslovoho vyrobnystva v Ukrayini [Modern measures to stimulate the development of agro-industrial production in Ukraine]. *Ahrosvit – Agroworld*, 8, 12–18 [in Ukrainian].
8. Sabluk P. T. (2014). Zasady transformatsiynykh protsesiv v ahraryi sferi [Principles of transformation processes in agrarian sphere]. *Intelekt XXI – Intelligence XXI*, 4, 25–36 [in Ukrainian].
9. Smolenyuk R. P. (2015). Finansove zabezpechennya restrukturyzatsiyi sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv ta tendentsiyi yoho podal'shoho rozvytku [Financial support for restructuring of agricultural enterprises and tendencies of its further development]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpryyemnystva. Kharkivs'kyi natsional'nyy avtomobil'no-dorozhniy universytet – Problems and prospects of entrepreneurship development. Kharkiv National Highway University*, 2 (9), 69–76 [in Ukrainian].
10. Shchurevych L. M. (2017). Priorytety ahraryoi polityky Ukrayiny v konteksti yevropeys'koyi intehratsiyi [Priorities of agrarian policy of Ukraine in the context of European integration]. *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny – Collection of scientific papers of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 2, 105–122. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
11. Borodina O., Shubravs'ka O. (Eds.). (2018). *Ahraryi i sil's'kyi rozvytok dlya zrostantnya ta onovlennya ukrayins'koyi ekonomiky : naukova dopovid' [Agrarian and rural development for growth and renewal of the Ukrainian economy: scientific report]*. NAN Ukrayiny, DU «In-t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrayiny». Kyiv [in Ukrainian].
12. Novak I. M. (2017). Naukovi pidkhody do vyznachennya rivnovazhnoho stanu popytu ta propozyttsiyi na rynku investytsiynoho kapitalu dlya pidpryyemstv ahraryoho sektora ekonomiky [Scientific approaches to determining the equilibrium state of demand and supply in the investment capital market for enterprises of agricultural sector of economy]. *Ahrosvit – Agroworld*, 8, 48–53 [in Ukrainian].
13. (n.d.). Ukrayins'kym fermeram dadut' deshevi kredyty na kupivlyu zemli [Ukrainian farmers will be given cheap land purchase loans]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskim-fermeram-dadut-deshevi-krediti-na-kupivlyu-zemli>
14. Ukaz Prezidenta Ukrayiny «Pro nevidkladni zakhody shchodo zabezpechennya ekonomichnoho zrostantnya, stymulyuvannya rozvytku rehioniv ta zapobihannya koruptsiyi» vid 20 veresnya 2019 roku № 713/2019 [Presidential Decree “On Urgent Measures to

Ensure Economic Growth, Promote Regional Development and Prevent Corruption” of September 20, 2019 No. 713/2019] (2019). *www.president.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/7132019-29789> [in Ukrainian].

15. Lapyn E. V. (2002). *Ekonomicheskyy potentsyal predpriyatya: monohrafiya [Economic potential of the enterprise: a monograph]*. Sumy: Unt-skaya knyha [in Ukrainian].

16. Voronkova A. E., Pohoryelov Yu. S. (2009). Potensial pidpryyemstva yak osnova yoho dovoštrokovoho rozvytku [Potential of the enterprise as a basis for its long-term development]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Current problems of the economy*, 4(94), 77–82 [in Ukrainian].

17. Zymovets' V. V., Danylenko A. I., Tereshchenko O. O. et. al. (2019). *Finansy pidpryyemstv korporatyvnoho sektora ekonomiky Ukrayiny : kolektyvna monohrafiya [Finance of enterprises of corporate sector of economy of Ukraine: collective monograph]*. NAN Ukrayiny, DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannya NAN Ukrayiny». Retrieved from: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf> [in Ukrainian].

18. (2019). Prezydent pidpysav zakony pro split rehulyatoriv i zakhyšt prav spozhyvachiv finposlulh [The President has signed laws on the split of regulators and the protection of consumer rights for financial services]. *www.nssmc.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.nssmc.gov.ua/news/> [in Ukrainian].

19. (2019). V Komisiyi vpershe predstavlyly zakonoproekt pro rozshyrennya dyspozytyvnošti ta didzhytalizatsiyi hospodar'kykh tovarystv [The Commission first introduced a bill to expand the dispositiveness and digitization of business entities]. *www.nssmc.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.nssmc.gov.ua/2019/09/30/1122025/> [in Ukrainian].

20. Khromayev T. (2019). Yak Ukrayini povernuty doviru investovoriv [How to restore investor confidence in Ukraine]. *www.nssmc.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.nssmc.gov.ua/2019/08/29/timur-hromav-dlya-nvestorv-ukrana-v-krana-pdvishtenogo-riziku/> [in Ukrainian].

21. Rahuram R. (2019). *Naraštayushchyy prylyv. Fynansy y razvytye [The rising tide. Finance and Development]*, 15–19 [in Russian].